

תפלה — מנא לן דאינה נאמרת למפרע?

דתניא: שמעון הפקולי [יש אומרים שנקרא כך, על שם שהשתכר בצמר גפן שקורין לו פקולא. רש"י] הסדיר שמונה עשרה ברכות בתפילה לפני רבן גמליאל על הסדר¹⁷, דהיינו, כמשפט המקראות, וכדלקמן. ומעשה זה היה ביבנה.

להכי צריך לאמרן דווקא כסדר, ולא למפרע, שהרי מסודרין הן על סדר המקראות.

אמר רבי יוחנן, ואמרי לה, דבמתניתא תנא: מאה ועשרים זקנים של אנשי כנסת הגדולה, ובהם כמה נביאים, תיקנו שמונה עשרה ברכות — על הסדר¹⁸.

תנו רבנן: מניין שאומרים ברכת אבות בתפילה?

שנאמר: "חבו לה' בני אלים". דהיינו, הזכירו לפני ה' את אילי הארץ, שהם האבות¹⁹.

ומנין שאומרים ברכה שעניינה גבורות ה' ["אתה גבור וכו'"]?

שנאמר בהמשכו של אותו פסוק: "חבו לה' כבוד ועוז".

ומנין שאומרים ברכה שעניינה קדושות ה' ["אתה קדוש וכו'"]?

שנאמר בסיפיה דפרקא דלעיל: "חבו לה' כבוד שמו השתחוו לה' בהדרת קדש".

ומה טעם ראו לומר ברכת בינה ["אתה חונן לאדם דעת וכו'"] — אחר קדושה?

שנאמר: "והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו", ופמ"ך ליה: "וידעו תועי רוח בינה".

ומה ראו לומר ברכת תשובה ["השיבנו אבינו וכו'"] אחר ברכת בינה?

דכתיב: "ולבבו יבין, ושב ורפא לו". דהיינו, שעל ידי שלבבו יבין, ישוב מרשעו, וירפא לו [רפואת הנפש]. חזינן דכתיבא תשובה אחרי בינה.

ותמהינן: אי הכי, דטעמא הוא משום דכתיבה תשובה אחר בינה, לימא רפואה

קדשם והשגת נבואתם העליונה, ונהירא להו שבילין דכל סדרי בראשית ופרק המרכבה, לזאת יסדו ותקנו מטבע ברכות והתפילות באלו התיבות דווקא, מאשר ראו והשיגו איזה דרך ישכן אורה של כל תיבה פרטית מהם, אשר היא נצרכת מאד לתקון רבוי עולמות וכחות עליונים וסדור המרכבה וכו'. עיי"ש. [וע"ע בפרקים שאח"כ, וברוח חיים פרק א'].¹⁷

19. ד"אלים" — לשון חוזק ותוקף הוא. כדכתיב ביחזקאל [י"ז י"ג]: "ואת אילי הארץ לקח" [פירש שם המצודת דוד, דהיינו שרי ירושלים]. רש"י בסוטה [ל"ג ע"א].

17. ובב"י [או"ח סי' קי"ב] כתב: "מצאתי באגדה, מאי על הסדר? זה סדר עולם. שכן מצינו י"ח ברכות של תפלה מעולם היו מתוקנות זו אחר זו. וכיון שבאו אנשי כנה"ג — כללום ותקנום כסדרן. כשניצל אברהם מאור כשדים, פתחו מלאכי השרת ואמרו מגן אברהם. כשנעקד יצחק — אמרו מחיה המתים וכו'. עיי"ש שהביא את סדר כל הברכות לפי סדר עולם.

18. איתא בנפש החיים [שער ב', פרק י']: "והמשכיל יבין מדעתו, שלא לחנם הוצרכו לתקון תחינה קטנה ותפלה קצרה כזו ק"כ זקנים ובהם כמה נביאים, אלא שהמה השיגו ברוח